یا حسین

هیهات منا الذلة

گزیده

هیأت مذهبی نمونه

محمد حسن زبری قاینی

بسم الله الرحمن الرحیم

گزیده هیات مذهبی نمونه

نویسنده:

محمدحسن زبری قاینی

ناشر چاپی:

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

گزیده هیات مذهبی نمونه

مشخصات کتاب

سرشناسه : زبری، محمدحسن، - ۱۳۳۹

عنوان و نام پدیدآور : گزیده هیات مذهبی نمونه/ محمدحسن زبری قاینی

مشخصات نشر : مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۸۱.

مشخصات ظاهری : ۵۹ ص؛ ۱۱ X۵/۲۱س م

شابک : ۹۶۴-۴۴۴-۴۶۶-۳۲۰۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۴۴۴-۴۶۶-۳۲۰۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۴۴۴-۴۶۶-۳۲۰۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۴۴۴-۴۶۶-۳۲۰۰۰ریال

وضعیت فهرست نویسی : فهرستنویسی قبلی

یادداشت : چاپ دوم: ۲۵۰۰۱۳۸۲ ریال :۶-۵۹۹-۴۴۴-۹۶۴ ISBN

یادداشت : کتابنامه: ص. ۵۹ - ۵۷

عنوان دیگر : هیات مذهبی نمونه

موضوع : سوگواریها

شناسه افزوده : بنیاد پژوهشهای اسلامی

رده بندی کنگره : BP۲۶۰/۳/ز۲گ ۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۴

شماره کتابشناسی ملی : م ۸۰-۲۹۹۸۳

ص:۱

فهرست

پیشگفتار

باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است

بیش از هزار سال از حماسه جاودانه عاشورا می گذرد امّا هر چه زمان پیش می رود صدای عاشورا پرطنین تر به گوش می رسد، که در آن نهیب بیداری جهان ستم زده و شفای همه رنجهای انسانی در همه زمانهاست.

شعار حیات بخش هَیْهاتَ مِنَّا الذِّلَّهُ(۱) نیز به بهترین شکل، موضع تشیّع را در طول تاریخ در مقابل ستمگران مشخص کرده و نشان می دهد که تپش نبض عاشورا در رگهای تاریخ همیشگی است. حماسه عاشورا تبلور همه مبارزات و سلحشوریها با صبغه الهی می باشد که از ازل تا ابد به صحنه حیات بشر نور می بخشد.

این عرضه عظیم تبلیغی اگر با آگاهی و شناخت کامل مورد استفاده قرار گیرد بهترین فرصت برای ارتقاء فرهنگ اسلامی جامعه خواهد بود در غیر این صورت مبدّل به صحنه های خرافی و بی ثمر و مهیّا برای تحریف

ص:۴

۱- الاحتجاج، ج ۲، ص ۳۰۰ .

ارزشـهای دینی خواهد شد، به همین جهت تمام مصـلحان و اسـلام شـناسان دردمند همچون علماء و دانشـمندان سلف به ویژه امام امت رضـی الله عنه و استاد شهید مرتضی مطهری رضی الله عنه و همچنین مقام معظم رهبری دام ظله العالی که دلسوز دین هسـتند برای پاک سازی مجالس عزاداری و هیأت های عزاداری از خرافات و بدعتها قدم جلو گذاشـته اند و به روشـنگری می پردازند و بارها خواستار برگزاری هرچه باشکوه تر و در عین حال سالم و کارآمد آن شده اند.

بنـابراین هیـأت هـای مـذهبی بایـد به گونه ای عمـل کننـد که به دور از مطالب وهن و خرافی باشـد تا آرمان های سیدالشـهدا حسین بن علی علیهماالسلام و شهیدان کربلا و جوانان آن سرزمین را به یاد آورند و ارزشهای دینی و اسلامی را حفظ کرده و امر به معروف و نهی از منکر و نمـاز عـاشورایی و تبعیت از امـامت و ولایت را سـرلوحه اعمال خود قرار دهنـد. اکنون به پاس عرض ارادت به ساحت مقدس سـرور شـهیدان حضرت اباعبداللّه الحسین علیه السلامبرخی از ویژگیهای هیأت نمونه مذهبی را بیـان می کنیم تـا شایـد پرتوی از انوار بیکران کرامـات آن حضـرت روشـنی بخش قلوبمـان گردد و روح ما را در فضای عالم قدسی اوج بخشد و ما را بیش از پیش شیفته میوه دل

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله سازد و حرارت نور شهادت

ص:۵

امام حسین علیه السلام را در دلهای ما بیفروزد. امیدواریم شامل این حدیث شریف گردیم که رسول خدا صلی الله علیه و آلهفرمود : اِنَّ لِقَتْلِ الْحُسَینِ حَرارَهً فی قُلُوبِ المُؤْمِنینَ لا تَبْرُدُ اَبَداً(۱) شهادت امام حسین علیه السلام حرارتی در دلهای مؤمنان افروخته که تا ابد خاموشی ناپذیر است.

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۳۱۸.

احیای امر ائمّه علیهم السلام

با شکل گیری و قدرت یافتن آئین نبوی صلی الله علیه و آله دشمنان دین و پیامبر به شکلهای مختلف درصدد برآمدند تا نهضت را خاموش و این حرکت را نابود کنند. اذیت و آزار عترت پیامبر صلی الله علیه و آله و مقابله صریح و رویارویی با خاندان

رسول خدا صلی الله علیه و آله و به انزوا کشاندن اهل بیت پیامبر یکی از این برنامه ها بود.

این حرکت تا آنجا پیش رفت که امامان شیعه که بایست پس از پیامبر خدا عهده دار تداوم خط رسالت به صورت امامت و حاکمیت سیاسی ولایت باشند با دشمنی های دشمنان، کشته و یا مسموم شدند.

مظلومیت شهید خاندان عصمت به رغم این مخالفت ها بر محبوبیّت قلبی مردم نسبت به آنان می افزود و پیوسته بر مدار جاذبه الهی آنان دلهای مشتاق می تپید و می چرخید.

دشمنان اهل بیت سعی داشتند با ممانعت از برگزاری مراسم عزاداری یاد این خاندان را به فراموشی سپارند و میان مردم و خاندان پیامبر و خط روشن مکتب آنها فاصله

ایجاد کرده، آل رسول اللّه را منزوی نمایند و برای پیروان وفادار پیوسته محدودیت بسیار و سختگیری های بی شماری اعمال می داشتند.

ارتباط رفت و آمد به خانه امامان و حتی زیارت قبور آنان در بُرهه هایی از تاریخ به ویژه در عصر متوکّل عباسی ممنوع و یک جرم سیاسی تلقی می شد.

در چنین شرایطی، نوشتن و گفتن و سرودن و نشر تفکر و راه آنان و ترویج خط فکری و فعالیت های شان از اسلوبهای مؤثر شیعه در دفاع از حق و مبارزه با باطل به شمار می آمد.

امام صادق علیه السلام از فُضیل پرسیدند :

آیا دور هم می نشینید و حدیث و سخن ما را می گویید ؟ گفت : آری، حضرت فرمودند : اِنَّ تِلْکَ الْمَجالِسَ اُحِبُّها فَاَحْیُوا اَمْرَنا فَرَحِمَ اللّه ُمَنْ اَحْیا اَمْرَنا(۱).

این گونه مجالس را دوست دارم، پس امر [امامت] ما را زنده بدارید. خدا رحمت کند کسی را که امر و راه و آیین ما را احیا می کند.

همچنین حضرت رضا علیه السلام فرمودند : مَنْ جَلَسَ مَجْلِساً

یُحیی فیهِ اَمْرُنا لَمْ یَمُتْ قَلْبُهُ یَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ(۲).

هرکس در مجلسی بنشیند که در آن امر و خط و مکتب

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۹۱، ح ۲ .
۲- امالی الصدوق، ص ۶۸، ح ۴، مجلس ۱۷.

ما احیا شود، در روزی که دلها می میرند، دلش نمی میرد.

پیروان ائمه بـا زبان و قلم و شـعر و مرثیه و اشک و عزاداری دراحیای امر ایشان و زنـده نگهداشـتن حماسه ها و مظلومیت ها و بیـان فضایـل آنـان تلاش می کردنـد، در آن عصـر خفقان، طرح خط ائمه علیهم السـلام خطرهایی را هم در پی داشت ولی با توجه به این مشکلات پیروان باوفا با تأکید بر شیوه عزاداری سُنتی و نوحه خوانی که در میان مردم رواج داشت آن را با سوز و گـداز بیشـتری انجام می دادنـد. در آن غوغـا سالاـری هـا، عزاداری رسانـدن صـدای مظلومیت آل علی علیه السـلام به گوش مسلمانان به حساب می آمد و رسالتی عظیم شمرده می شد.

ص:۹

سفارش ائمّه علیهم السلام به عزاداری سالار شهیدان

سوگواری در فقدان یک عزیز، امری طبیعی و عاطفی و نشانه فعال بودن احساس و عواطف بشری در یک انسان و جامعه است. و در مورد اهل بیت پیامبر یک دستور دینی است هرچند برخی از کج فهمان در اذهان مردم شبهه ایجاد می کنند و این اصل را زیر سؤال می برند، امّا عمل پیامبران خدا علیهم السلام و پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و امامان شیعه علیهم السلام و توصیه های مکرر آنان نسبت به گریستن بر سیّد الشهدا و یاد کردن مصائب خاندان عصمت پیامبر و عزاداری برای آنان و مرثیه سرودن بر ایشان برطرف کننده هر شبهه ای است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله که دارای عواطفی سرشار بود، وقتی

پسر کوچکش ابراهیم از دنیا رفت سخت اندوهناك شد و گریست، آن گاه فرمود : چشم اشکبار می شود ودل اندوهگین می گردد ولی سخنی نمی گویم مگر آنچه موجب رضای خدا باشد و ما به خاطر تو ای ابراهیم

ص:۱۰

محزونیم(۱).

به فرموده امام جعفر صادق علیه السلام پیامبر صلی الله علیه و آله پس از شنیدن شهادت جعفر بن ابی طالب و زید بن حارثه در جنگ موته، هرگاه وارد خانه می شد بر آن دو شهید گریسته، می فرمود : این دو با من هم سخن و همدم بودند و هر دو رفتند(۲).

بنابراین گریه بر شهید و اندوهگین شدن برای فقدان یک عزیز، کاری انسانی و مقدّس و ارزشمند است. که در سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز وجود داشته است.

امّا گریه بر سالار شهیدان، حضرت اباعبداللّه الحسین علیه السلام در این میان نقش ویژه ای داشته و ائمّه معصومین علیهم السلامبر آن تأکید بسیار نموده اند.

امام باقر علیه السلام در حدیثی می فرماید : امیرمؤمنان علی علیه السلام با دو تن از یارانش از سرزمین کربلا گذر می کرد، هنگام عبور از این سرزمین، چشمانش اشک آلود و گریان شد سپس فرمود : این جا مرکب هایشان بر زمین می خوابد، اینجا محلّ بار افکندن آنان است، و اینجا خونهایشان ریخته می شود، خوشا به حال تو ای خاک که خونِ دوستان بر روی تو ریخته می شود(۳). و این در حالی

۱- مکارم الأخلاق، ص ۲۲ .
۲- من لایحضره الفقیه، ج ۱ ص ۱۷۷ .
۳- قرب الاسناد، ص ۲۶، ح ۸۷ .

بود که بیش از بیست سال به واقعه کربلا مانده بود و امام

از شهدای سرزمین نینوا یاد کرد و برای آنان اشک ریخت. ابن عباس می گوید : هنگام رفتن به صفین همراه علی علیه السلام

بودم، وقتی از نینوا عبور می کردیم آن حضرت گریه بسیاری کرد به طوری که اشک از روی محاسنش جاری شد ما نیز همصدا با علی علیه السلام گریه کردیم، بعد ادامه داد! وای، وای، من با آل ابوسفیان چه کرده ام؟ سپس اضافه کرد: در این سرزمین حسین و هفده نفر از فرزندان فاطمه علیهاالسلام به شهادت می رسند و به آغوش خاک

می روند(۱).

طبق روایت امام صادق علیه السلام روزی حضرت فاطمه

زهرا علیهاالسلام به محضر رسول خدا صلی الله علیه و آلهوارد شد و آن حضرت را گریان یافت، علّت گریه را جویا شد، رسول خدا صلی الله علیه و آلهفرمود : جبرئیل علیه السلام به من خبر داد که حسین را گروهی از اُمّت من به قتل می رسانند ؛ فاطمه علیهاالسلام نیز با شنیدن این خبر سخت ناراحت شد و گریه کرد و نالان شد اما وقتی از مقام بلند فرزند خویش، به خاطر شهادت آگاه شد، آرامش و تسکین یافت(۲). در روایت دیگری

می فرماید : فاطمه زهرا علیهاالسلام هر روز به محل قتل فرزندش

حسین علیه السلام نظر می افکند و سپس فریادی می کشد، که

۱- امالی الصدوق، ص ۴۷۸، مجلس ۸۷ .

۲- کامل الزیارات، ص ۵۷، باب ۱۶ .

تمامِ ارکانِ عالم وجود، از آسمانها و زمین و دریاها و

فرشتگان مضطرب می شوند، تا این که رسول خدا صلی الله علیه و آله

ایشان را ساکت می نماید، آنگاه فاطمه زهرا علیهاالسلام دست به دعا برداشته و در حق زائران فرزندش حسین علیه السلام دعا می فرماید(1).

۱- بحارالأنوار، ج ۴۵، ص ۲۲۴، ح ۱۷ .

لا یَوْمَ کَیومِکَ یا أبا عبدِاللّه ِ

هنگامی که امام مجتبی علیه السـلام بیمار و در بستر افتاده بود، حضـرت سیّد الشـهدا علیه السـلام نزد ایشان رفت و برادرش را دربر گرفت و گریست. امام مجتبی علیه السـلام فرمود : ای أباعبداللّه چرا گریه می کنی ؟ آن حضـرت فرمود : برای حال شـما گریه می کنم، امام مجتبی علیه السلام فرمود : لا یَومَ کَیومِکَ یا اباعبداللّه (هیچ روزی مانند روز تو نخواهد بود). سی هزار نفر بر تو هجوم می آورند در حالی که همه به ظاهر مسلمانند و خود را از امّت جدّ ما رسول اکرم صلی الله علیه و آله می پندارند. آنان بر کشـتن تو و ریختن خونت و هتک حرمت و اسـیری خانواده و فرزنـدانت متحـد شده اند، در آن هنگام تمام عالم بر تو گریه می کنند(۱).

۱- امالی الصدوق، ص ۱۰۱، ح ۳، مجلس ۲۴ .

توصیه به عزاداری

امام صادق علیه السلام سفارش به نوحه خوانی و شعر و مرثیه سرایی کرده، در برپایی و برگزاری مجالس سوگواری به یاد اباعبداللّه الحسین علیه السلام و فرموده است : مَا مِنْ اَحَدٍ قالَ فِی الْحُسَینِ علیه السلام شِعْراً فَبَکی و اَبْکی بِه اِلاّ اَوْجَبَ اللّه ُلَهُ الجَنَّهَ وَ غَفَرَ لَهُ(1) (هیچ کس نیست که درباره ی امام حسین علیه السلام شعری بسراید و بگرید و یا بگریاند، مگر آن که خداوند بهشت را بر او واجب می کند و او را می آمرزد.)

حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام نیز سفارش به عزاداری جدّ بزرگوارشان می نمایند و از دعبل که شاعری برجسته، متعهد و شیعی بود، خواستند برایشان در حُزن و سوگواری جدّ بزرگوارشان مرثیه بخواند.

دِعبل می گوید امام رضا علیه السلام فرمود : یا دِعْبِلْ ارْثِ الْحُسَیْنَ.. (ای دعبل برای حسین مرثیه بخوان). و حضرت گریه کرد و اشک از چشمانش جاری شد و من شروع به

ص:15

1- وسائل الشیعه، ج 10، ص 464، ح 1 .

خواندن این اشعار کردم :

أفاطِمُ لَوْ خِلْتِ الْحُسَيْنَ مُجَدَّلاً

وَ قَدْ ماتَ عَطْشاناً بِشَطِّ فُراتٍ

اِذاً لَلَطِمْتِ الْخَدَّ فَاطِمُ عِنْدَهُ

وَ اَجْرَيْتِ دَمْعَ الْعَيْنِ فِی الوَجَناتِ(۱)

(ای فاطمه اگر حسین علیه السلام را بدان وضع افتاده بر زمین می دیدی، در حالی که کنار شط فرات تشنه به شهادت رسیده بود سیلی به صورت می زدی و اشکی خونبار بر گونه ات سرازیر می کردی.)

همین که قصیده را خواندم صدای گریه و شیون از اهل مجلس بلند شد.

از این گونه احادیث در منابع حدیثی بسیار است که همه آنها تشویق به عزاداری و گریه و مرثیه گویی و احیای یاد شهیدان و رفتن به زیارت آنان و غمگین شدن در راه مصیبتهای سرور مظلومان امام حسین علیه السلام است. و بیان ثوابهای بی شمار این سنت دینی است که نقش مهمّی در زنده نگهداشتنِ فکر و فرهنگ خاندانِ اهل بیت علیهم السلام

دارد. تشکیل و برگزاری مجالس سوگواری می تواند عامل استواری در پیوند نسل امروز، به ویژه جوانان و نوجوانان با آن الگوهای پاکی و پارسایی و جهاد و

۱- بحارالانوار ، ج ۴۵ ، ص ۲۵۷ .

شهادت و فداکاری در راه حق باشد.

ص:۱۷

پیشینه عزاداری برای امام حسین علیه السلام

پیدایش تعزیه : تعزیه از نظر لغت به معنی اظهار هم دردی، سوگواری و تسلیت است ولی به عنوان شکلی از نمایش، ریشه در اجتماعات و مراسمِ یادکرد شهادت امام حسین علیه السلام و ایّام محرّم دارد. و در سیر تکاملی خود، بازنمایی از محاصره و کشتار صحرای کربلا، محور اصلی آن بوده و هیچ گاه ماهیّت مذهبی اش را از دست نداده است.

مردم مسلمان به ویژه شیعیان در تمام نقاط جهان برای برگزاری هرچه باشکوه تر مراسمِ سوگواری در اشکال روضه خوانی، نوحه خوانی، مرثیه سرایی، سینه زنی، زنجیرزنی و شبیه خوانی تلاش نموده و می نمایند و حتی سیّاحان در سفرنامه های خود به این گونه مراسم عزاداری اشاره کرده اند.

ناگفته نباید گذاشت که برخی از مراسم تعزیه از اهمیت عزاداری در مراسم محرّم کاسته است!! امّا به تدریج از رونق افتاده و متروک شد و جای آنها را دسته هایی با عَلَم و تعزیه خوانی که تاکنون هم ادامه دارد، گرفت.

ص:۱۸

در زمـان میرزا تقی خـان امیرکبیر به دلیـل مطالب سُـست و خرافاتی که به تعزیه خوانی راه یافته بود وی تصـمیم گرفت وضـع تعزیه داری را به صورت آبرومند و دنیاپسـندی درآورد، به همین دلیل شاعری به نام «شـهاب» را مأمور کرد اشـعاری با سوز و گداز و با مضامین عالی و آموزنده و قابل قبول برای دسـته جات سـینه زنی بسراید و در اختیار آن ها بگذارد، تا اشعار نارسا و سبک را از مراثی سیدالشهداء علیه السلام حذف کنند(۱).

ص:۱۹

۱- امیرکبیر یا قهرمان مبارزه با استعمار، ص ۱۲۷ .

دیدگاه ها و فتواهای مراجع گذشته و حال

در سال ۱۳۴۵ ه . ق. اهالی بصره و اطراف آن به صورت تلگراف و به وسیله نامه از آیات عظام و مراجع بزرگوار نجف اشرف از جمله حضرت آیت اللّه العظمی میرزا محمّد حسین نائینی استفتاءاتی کرده بودند که چنین است.

سؤال : آیا دسته (هیأت) راه انداختن برای عزاداری ایّام عاشورای حسینی علیه السلامو سینه زنی و زنجیرزنی و قمه زدن شرعاً جایز است یا نه ؟ ایشان در پاسخ چنین مرقوم فرمودند :

بسم اللّه الرحمن الرحیم، به اهالی بصره و اطراف آن، پس از تقدیم سلام به برادران بزرگوار اهل بصره و نواحی آن از نجف جواب می نویسم.

اول، آن که بیرون آمدن هیأت ها در کوچه و خیابان به منظور تظاهرات و عزاداری در دهه عاشورا و ایام دیگر بدون هیچ گونه شبهه ای جایز است و رجحان دارد و روشن ترین مصداق های عزاداری بر امام مظلوم، و آسان ترین وسیله است برای تبلیغ دعوت حسینی ولی

لازم است این شعائر بزرگ را از هر کار ناپسندی که شایسته و سزاوار نیست پاک نمایند و از به کار بردن آلات لهو موسیقی و آواز خوانی حرام و اختلاف دستجات با همدیگر اجتناب نمایند.

دوّم، ظاهراً کارهایی در تعزیه ها معمول است نظیر شبیه شدن و مُمَثَّل گردانیدن جهت برپا داشتن عزا و گریستن و گریانیدن مردم و پوشیدن لباس زن و یا برعکس؛ - لازم است که در هنگام شبیه شدن مواظب باشند که به محرّمات آلوده نشوند - ولی اگر به جای آن روضه خوانی شود بهتر است.

سوم، استفاه از شیپور، طبل، سنج، دُهُل که در سوگواری های حسینی انجام می شود حقیقتش برای ما تابه حال کشف نشده ولی اگر مورد استعمالش اقامه عزای حسین و طلب اجتماع و آگاه کردن سوگواری باشد جایز و الاّ جایز نیست ولی آلات لهو و لعب دیگر که برای شادی است حرام است.

آیات عظام بزرگوار مانند آیت اللّه العظمی حکیم، سیّد محمود شاهرودی، سیّد عبدالهادی شیرازی، شیخ محمد حسین مظفر، کاشف الغطاء و دیگر علماء موافقت خود را اعلام داشته و فرموده اند آنچه را آیت اللّه العظمی نائینی

ص:۲۱

فرموده اند صحیح است(۱).

آیت اللّه العظمی شیخ عبدالکریم حائری یزدی رضی الله عنه و علامه امینی رضوان اللّه تعالی علیه در بخشی از نظرات خویش درباره شبیه خوانی گفته اند : گمان ندارم کسی منکر خوبی آن باشد، مادامی که محرمات شرعی را دربر نداشته باشد و قمه زنی و اعمال دیگر از این قبیل در عزاداری حرام است(۲).

حضرت آیت اللّه العظمی امام خمینی رضی الله عنه در یکی از سخنرانی های خود فرمودند : از آن شبیه خوانی های سابق که انجام می شد خیلی می پرسند، ما همه می گوییم : بهتر است روضه بخوانید.

سؤال : نظر امام راجع به قمه زنی و شبیه خوانی و روضه خوانی و عزاداری چیست ؟

پاسخ : در وضع موجود قمه نزنند و شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرّمات و موجب وهن مذهب نباشد مانعی ندارد اگر چه روضه خوانی بهتر است و عزاداری برای سیّد مظلومان از افضل قُربات است.

همچنین ایشان در بخشی از سخنان شان اشاره کرده اند که : چه بسا علمای بزرگ و دانشمندان بسیاری این قبیل

۱- رجوع شود به فصلنامه هنر، پائیز ۱۳۶۲، شماره ۴، ص ۲۹۱ به بعد.

۲- ره توشه راهیان نور، سال ۱۴۱۹، ص ۳۴۸ .

کارها را ناروا دانسته و به نوبه خود از آن جلوگیری می کردند و در بیست و چند سال پیش عالم بزرگوار

مرحوم حاج شیخ عبدالکریم حائری رضی الله عنه در قم شبیه خوانی را منع کرد و یکی از مجالس بزرگ را مبدّل به روضه خوانی کرد.

آیت اللّه خامنه ای دام ظلّه العالی در یکی از سخنرانی های خود خطاب به روحانیون فرمودند:

من متأسفم که در این سه، چهار سال اخیر کارهایی که به نظر من دستهایی آنها را در جامعه ما ترویج می کنند، باب شده است، که هر کس ببیند برای او سؤال به وجود می آید.

در قدیم الأیّام در بین طبقه عوام الناس معمول بود که در روزهای عزاداری به بدن خود قفل می زدند، بزرگان و علما علیه این کار ناپسند و خلاف، سخن گفتند و برافتاد. حالا باز هم مجدّداً شروع کرده اند و شنیده ام که در گوشه و کنار بعضی ها قفل می زنند. این چه کاری است که بعضی ها انجام می دهند ؟ قمه زدن هم همین جور و آن از کارهای خلاف است. اگر زمان امام رضی الله عنه بود آنها هم همین را می گفتند ؟ شما کجا دیده اید که کسی یکی از عزیزانش بمیرد، به سر خود شمشیر بزند و از سر خود خون بریزد ؟ کجای این کار عزاداری است ؟ این جعلی است. این ها چیزهایی است که از دین نیست و بدون شک خدا از این

ص:۲۳

قبیل کارها، راضی نیست.

امروز، روز حاکمیت و جلوه اسلام است. ما نباید کاری

بکنیم که جامعه اسلامی برتر، یعنی جامعه ای که مُحبّ اهل بیت علیهم السلام که مفتخر به نام ولی عصر ارواحنا له الفداء است به نام حسین بن علی علیهماالسلام و به نام امیرالمؤمنین

علیه السلام در نظر مسلمانان عالم و غیر مسلمانان به عنوان یک گروه آدمهای خرافی و بی منطق معرفی شود(۱).

بعد از سخنرانی مقام معظّم رهبری حضرت آیه اللّه خامنه ای دام ظلّه العالی علما و بزرگان حوزه و مراجع تقلید همچون آیت اللّه العظمی اراکی، آیت اللّه فاضل لکنرانی، آیت اللّه نوری همدانی و دیگر مراجع تقلید فرمودند : پیروی از سخنان رهبر انقلاب در مورد این گونه اعمال خرافی که موجب وهن دین و مذهب و بهره برداری سوء دشمنان اسلام می گردد بنا به اعلام ولیّ امر مسلمین که آگاه به مصلحت اسلام و کشور هستند لازم و ضروری است.

آیت اللّه مکارم شیرازی راجع به مراسم عزاداری می فرماید :

بدون شک عزاداری سالار شهیدان از افضل قربات و احیای خون آنان مایه نجات در دنیا و آخرت است. افراد

۱- کتاب عاشورا، ص ۱۵ - ۱۹ .

ناآگاه و بی خرد، حادثه خونین کربلا را مربوط به گذشته می پندارند و از تکرار سوگواری ما در هر سال دچار تعجب

می شوند، در حالی که آگاهان و دانشمندان آن را مربوط به یک جریان مهم و مستمر در سراسر زندگی بشر می دانند، که در کربلا ـ به اوج خود رسید، و بعنوان یک الگوی جاودانه در تاریخ ماند و آن جریان مبارزه با کفر و ظلم و بیدادگری و ترجیح مرگ سرخ توأم با آزادگی بر زندگی ذلّت بار و ننگین است. درست است که این مراسم ذاتاً مستحب است، ولی زنده نگهداشتن آن در مواردی از اوجب واجبات است.

در اینجا لازم می دانم همه برادران و خواهران ایمانی را به چند نکته توجه دهم :

۱ – باید همه بکوشند و با خالص ترین نیات در این مراسم شرکت جسته و قلب و روح خود را در اختیار سالار شهیدان قرار دهند، و به اهداف والای این قیام بزرگ تاریخ اسلام و بشریّت بیندیشند، و گویندگان عزیز و نویسندگان محترم اهداف مهم این قیام پربار را تشریح کرده و سوگواران را روز به روز با آن آشناتر سازند تا مصداق کامل عارفاً به حقّه حاصل گردد.

۲ – برادران و خواهران ایمانی باید خلوص این مراسم را از اموری که مخالف شرع اسلام و دستورهای پیشوایان بزرگ دین است حفظ کنند و از هر کاری که بهانه به دست

دشمنان می دهد بپرهیزند و نیز از اعمالی مانند قمه زدن و قفل در تن کردن و امثال آن اجتناب جویند.

۳ - باید توجه داشت که هدف اصلی قیام امام حسین علیه السلام همان گونه که در وصیت تاریخی معروف آن حضرت آمده احیای امر به معروف و نهی از منکر بوده و بر همه عاشقان مکتبش لازم است این دو فریضه الهی و قرآنی را زنده کنند و به امام و پیشوای بزرگشان اقتدا نمایند، و از طریق صحیح و حساب شده با منکرات به مبارزه برخیزند و با گفتار و اعمال خود معروف را زنده کنند.

ص:۲۶

سخنی با نوحه خوانان

نوحه خوان در هیأت های مذهبی نقش مهمی دارد. او باید از صلاحیت اخلاقی، تقوای لازم و وقار برخوردار و مدافع ارزشهای اسلامی و ولایت باشد و نوحه هایی را انتخاب کند که پربار و محکم و از کتاب های معتبر دینی و اسلامی باشد و با تعمیق معرفت و بصیرت خود اشعار و نوحه های مناسب و به دور از جهل و خرافات برای مجالس عزاداری در نظر بگیرد و بسراید.

گاهی در شیوه های عزاداری نوعی بدعتها و تحریفها پیش می آید یا بعضی از آلات و ادوات موسیقی یا برخی آهنگ های مبتذل و سبک در سینه زنی ها به کار گرفته می شود که پیش شرط های برخی مداحان و خودنمایی بعضی از هیأت ها می باشد. مرثیه خوانان اگر خود بسوزند می توانند در حاضران و عزاداران سوز ایجاد کنند. اگر خود با اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام همدل و همراه باشند می توانند شنوندگان را اهل این راه سازند شایسته است مدّاحان و مرثیه سرایان به غنای فکری و شعری و نوحه های خود توجه نمایند و در خواندن نوحه ها از آهنگ

ص:۲۷

مصـیبت، اسـتفاده نمایند نه از شـیوه هایی که در جشن ها مرسوم است زیرا اقامه عزا برای مصـیبت های اهل بیت علیهم السلام کاری مسـتحب، اما به کار گیری آهنگهایی که مخصوص مجالس لهو و لعب است شبه حرمت آن قوی است، مردم و رؤسای هیأتهـا نیز مسؤول هسـتند و نبایـد نوحه خوانانی را دعوت کننـد که حرمت سوگواری را رعایت نمی کننـد و نوحه گری را به عنـوان حرفه اتّخـاذ کرده و از هر لحنی و آهنگی و گـاهی آمیخته بـا فلـوت، نی و یـا آلاـت لهو و لعب برای بـازارگرمی خود استفاده می کنند.

پس در ایـام عزاداری فراموش نکنیم که مـا عزدار امامی هستیم که همه موجودات عالم هستی برای او سوگوارنـد و آل رسول صلی الله علیه و آله غمنـاک و محزون می باشـند لـذا نوحه خوانـان و عزاداران حـالت حزن و عزادار بودن را به خوبی رعـایت نمایند.

امیـد است صاحبان حال، صـدا، حافظه، شـهرت، موقعیت و بیان که در امر مقـدس نوحه خوانی و مرثیه سـرایی پیش کسوت و تلاشـگر و حاضـر در صـحنه انـد بتوانند بیش از گذشـته و هر چه بهتر ادای شـکر نعمت کنند و از خداوند بخواهند تا از آفات مصون بمانند و در نوکری اباعبداللّه الحسـین علیه السـلام و اهل بیت علیهم السـلام مایه آبروی آنان و عزّت و سـربلندی شـیعه باشند.

ص:۲۸

نماز اوّل وقت

از مسائل مهمّی که عزاداران حسینی بایـد رعـایت کننـد خوانـدن نمـاز در اوّل وقت است. اگر در حسـینیه، مسـجد، خیابان و هرکجا هستند باید با فرا رسیدن وقت اذان، عزاداری را کنار گذاشته، به طرف نماز بشتابند.

نماز در تمام ادیان الهی بوده و به تمام پیامبران علیهم السلام سفارش شده است قرآن می فرماید : «وَ اَوْحَیْنا اِلَیْهِمْ فِعْلَ الْخَیْراتِ وَ اِقامَ الصَّلوهِ»(۱) ما به پیامبران وحی کردیم که کارهای خیر انجام دهنـد و نماز را به پا دارنـد. در روایات نیز می خوانیم : مَنْ تَرَکَ الصَّلاهَ مُتَعَمِّداً فَقَدْ کَفَرَ(۲) هر کسـی عمداً نماز را ترک کند کفر ورزیده است و به فرمایش امام امت رضی الله عنه : در اسـلام هیچ فریضه ای بالاتر از نماز نیست(۳) و طبق فرمایش مقام معظم رهبری : سـزاوار است هیچ مسلمانی با شنیدن اذان بی تفاوت نباشد بلکه هر کاری دارد هر چند که مهم باشد کنار گذاشته و برای ادای نماز

ص:۲۹

۱- انبیاء /۷۳ .

۲- المحجه البیضاء، ج ۱، ص ۳۴۰ .

۳- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۱۴۸ .

حاضر شود(۱). بنـابراین برای مسؤولاـن محترم هیـأت ها و نوحه خوانان شایسـته است عزاداری را تعطیل و به نماز بایسـتند که نمـاز توجه به نعمت هـای بیکران الهی و قـدرت بی پایان او و عالی ترین ذکر خـدا و موجب آرامش و اطمینان قلبها و صـفای باطن و روشنی روح و روان است.

همچنین امام رضا علیه السلام می فرماید : عَلَیکَ اَبَداً بِأوَّلِ

الْوَقْتِ(۲). بر تو بـاد که همیشه نمـاز را اول وقت به جـای آوری. و یـا وقـتی از رسول خـدا صـلی الله علیه و آله سؤال می شود بهترینِ کارها چیست ؟ فرمود : الصَّلاهُ لأوَّلِ وَقْتِها(۳) نماز اول وقت افضل اعمال است یا امام صادق علیه السلام نیز می فرماید : اِمْتَحِنُوا شیعَتَنا عِنْدَ مَواقیتِ الصَّلاهِ کَیْفَ مُحافِظَتُهُمْ عَلَیْها(۴) شیعیان را در اوقات نماز بیازمایید؛

ببینید چگونه نمازشان را حفظ می نمایند.

ص:۳۰

۱- سخنرانی معظم له در تاریخ ۱۲/۱۰/۱۳۷۱ .

۲- الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۳۳۸ .

۳- دعوات الراوندی، ص ۲۸، ح ۴۹ .

۴- سفینه البحار، ج ۳، ص ۱۱۲ ماده : صلو.

نماز ملکوتی در روز عاشورا

امام حسین علیه السلام از چهره هایی است که در برپا داشتن

نماز سهم بزرگی دارد. حضرتش با قیام خود موجب استحکام پایه های دین گردید و با شهادت و کردارش به ما راه و رسم بنده بودن را آموخت. از کارهای مهم آن بزرگوار برپا داشتن نماز در میدان جنگ بود. در زیارت نامه آن حضرت می خوانیم : اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ اَقَمْتَ الصَّلاهَ(۱) شهادت می دهم که تو نماز را به پا داشتی.

روز عاشورا و در هنگام ظهر ابوثمامه صیداوی به امام حسین علیه السلام عرض می کند : ای مولای من ! وقت نماز ظهر فرا رسیده، نماز را بخوانیم و گمان می کنم این آخرین نماز ما باشد. امید است خدای را ملاقات کنیم با ادای فریضه ای از فرائض او در چنین موقف بزرگی. امام حسین علیه السلام سر به آسمان بلند کرد و فرمود : یاد نماز کردی خداوند تو را از نمازگزاران قرار دهد، بلی اینک وقت نماز است، اذان بگو، خدا تو را رحمت کند. او اذان

۱- بحارالأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۹۳ .

گفت امام علیه السلام رو به دشمن نمود و فرمود : ای عمر سعد، آیا شرایع اسلام را فراموش کردی ؟ آیا دست از جنگ برنمی داری تا نماز گزاریم و آن گاه مشغول جنگ شویم ؟! پس از آن حضرت با اصحاب نماز ظهر را در روز عاشورا به جا آوردند در حالی که زهیر بن قین و سعید بن عبداللّه حنفی در مقابل آن حضرت ایستاده بودند و از هر طرف تیر یا نیزه به آن حضرت می رسید خود را سپر قرار داده تا این که سیزده زخم به بدن سعید رسید و به زمین افتاد و به شهادت رسید(۱).

امام زین العابدین علیه السلام می فرماید : عَجَبْتُ لِطالِبِ

فَضیلَهٍ تارِکُ فَریضَهٍ(۲). از کسی که در جستجوی فضیلت است و واجبی را ترک می کند، درشگفتم.

از این رو می بینیم گروهی از مردم در عزاداری و سوگواری حضرت سیّدالشهدا علیه السلام سینه زنی و زنجیرزنی می نمایند و اشک می ریزند و تا پاسی از شب را به چنین مستحبات که فوق العاده اهمیت دارد مشغول می شوند ولی نماز، این فریضه صبحگاهی را از دست می دهند و یا موقع ظهر در مسجد و حسینیه عزاداری می کنند، اذان را که می شنوند از مسجد بیرون می روند. و یا با ساختن مساجد و تکایا و حسینیه ها، عالی ترین خدمت و بالاترین

۱- مقتل الحسین خوارزمی، ج ۲، ص ۲۰ .

۲- مصباح الشریعه، ص ۱۹، باب ۲۵ .

رقم کمک نقـدی و غیر نقـدی می نماینـد اما از پرداخت وجوه شـرعی و خمس و زکات اموال خویش کوتاهی می کنند. که جـدّاً موجب تأسف است. پس اگر عزادار واقعی حسـینی هستیم مانند امام حسـین علیه السـلامعمل کنیم که او در میدان جنگ نمازش را خواند. و از خداوند بخواهیم از پرتو ایمان و علوم آل محمد صلی الله علیه و آله و انوار مقدّس همه انبیا و اولیا، ما را به راهی که وظیفه ماست و خود برای ما می پسندد هدایتمان فرماید.

ص:۳۳

عزاداری سنّتی

اگر عـاشورا و اربعین را به شـکل سـنّتی، نه آمیخته بـا خرافـات و لهـو و لعب برگزار کنیم مـوجب تقـویت دین و ظهور آن در جامعه می شود و زمینه را برای جـذب مردم به اسـلام ناب محمّدی صـلی الله علیه و آله فراهم می کند. و به این دلیل است که ائمه دین علیهم السلام و بزرگان اسلام به ویژه حضرت امام خمینی رضی الله عنه و مقام معظّم رهبری حضرت آیت اللّه

خامنه ای دام ظله العالی بر حفظ شـیوه ها و قالب ها اصـرار ورزیده اند و از روش هایی به نام عزاداری سنّتی یاد کرده اند. این شیوه ها در میان مردم نفوذ دارد و تأثیر گـذاری عاطفی آن هم بیشتر است. مجلس عزا گرفتن، روضه و مرثیه خوانـدن، اشـك ریختن، بر سـینه زدن، عَلَم و پرچم سـیاه برافراشـتن، تشکیل هیأت های سوگواری و مجالس خانگی و سخنرانی های مذهبی و نوحه خوانی های مرسوم، همه از نمودهای عزاداری سنّتی است.

امام صادق علیه السلام به ابوهارون مکفوف می فرمایند : در سوگ سید الشهدا علیه السلام همان گونه که برای خودتان شعر

می خوانید، بخوان(۱).

۱- ثواب الأعمال، ص ۱۰۹ .

عزاداران، آمران به معروف و ناهیان از منکر

فرمان های خداوند بزرگ، عظمت و اهمیّت بسیاری دارد و سعادت انسان در گرو فرمانبری و رعایت دقیق همه آنهاست. همچنین با توجه به تأثیرات و عواقب و آثار فردی و اجتماعی، دنیوی و اُخروی و نیز جنبه کلیدی داشتن برخی از این قوانین، در آیات و روایات و سخنان معصومین علیهم السلام نسبت به رعایت آنها تأکید بیشتری شده است و دارای اهمیّت ویژه ای می باشد ؛ در میان دستورهای اسلامی و واجبات الهی، امر به معروف و نهی از منکر جایگاه مخصوص دارد.

امام باقر علیه السلام می فرماید : اِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْیَ عَنِ الْمُنْکَرِ سَبیلُ الْأَنْبِیاءِ...(۱).

امر به معروف و نهی از منکر راه پیامبران و شیوه صالحان است. فریضه بزرگی است که به واسطه آن واجبات دیگر به پا داشته می شود و به وسیله آن پیشه ها روا و حلال، ستمها برطرف و زمین آباد می گردد. دشمنان

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۴ ح ۶ .

به واسطه این فریضه مجبور به انصاف شده و امر دنیا و دین استواری می یابد. در قرآن مجید هم خداوند می فرماید : «التّائِبُونَ الْعابِدُونَ... الاْمِرُونَ بالْمَعْرُوفِ وَ النّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ»(۱) مؤمنان کسانی هستند که به وظایف فردی شان عمل می کنند اهل عبادت و رکوع و سجودند و توبه و بازگشت به خدا دارند گناهان و لغزش های خود را با توبه تطهیر می کنند و امر به معروف و نهی از منکر می نمایند.

در اصلاح جامعه و بازداری آن از فساد و زشتی تنها به گفتن و نوشتن و سایر شیوه های امر به معروف و نهی از منکر اکتفا نمی شود بلکه به منظور تحقّق معروف در خارج و همچنین پاک نگهداشتن محیط زندگی و روح خود و افراد از آلودگی گناه، تلاش می شود که پلیدی به جامعه نیابد. همچنین می فرماید : «وَ الْحافِظُونَ لِحُدودِ اللّه »(۲)

آنها حافظان مرزهای دین و حدود الهی اند.

امیرمؤمنان علیه السلام به فرزندش امام مجتبی علیه السلام

می فرماید : فرزندم همواره به معروف و خوبی ها سفارش کن تا خود نیز اهل آن باشی و با دست و زبان زشتیها را انکار نما و از کسی که عمل زشت انجام می دهد به سختی دوری گزین(۳).

۱- توبه /۱۱۲ .

۲- توبه /۱۱۲ .

۳- نهج البلاغه، نامه ۳۱ .

قَالَ الحُسَيْنُ علیه السلام : اللّهُمَّ اِنّی اُحِبُّ الْمَعْرُوفَ وَ اُنْکِرُ الْمُنْکَرَ(۱). خداوندا [می دانی که] معروف را دوست و منکر را دشمن می دارم. این جمله زیبا را سالار شهیدان حضرت اباعبداللّه الحسین علیه السلام در کنار تربت جدّ بزرگوارش، رسول خدا صلی الله علیه و آله ایراد فرمود. باید پذیرفت قیام امام حسین علیه السلامپیامی روشن داشت که از زبان خود سید الشهدا علیه السلام بیان شد: اِنَّما خَرَجْتُ لِطَلَبِ الْاءصْلاحِ فی اُمَّهِ جَدّی اُریدُ اَنْ آمُرَ بالْمَعْرُوفِ وَ أنْهی عَنِ الْمُنْکَرِ(۲).

من برای اصلاح اُمّت جدّم قیام کردم تا امر به معروف و نهی از منکر نمایم.

پس حسینیان واقعی راد مردانی هستند که بعد از اصلاح خود در برابر خطری که حیات معنوی و انسانی دیگران و جامعه را تهدید می کند احساس مسؤولیت کرده و با امر به معروف و نهی از منکر به اصلاح دیگران می پردازند.

ص:۳۸

۱- بحارالأنوار، ج ۴۴، ص ۳۲۸ .

۲- بحارالأنوار، ج ۴۴، ص ۳۲۹ .

مسجد و حسینیه، نقطه آغاز حرکت

از طلوع خورشید اسلام، بزرگ ترین و مهم ترین مرکز و پایگاه اسلام و مسلمانان، مسجد بوده است. هرگونه تبلیغات و تجمّعات و کارهای عمومی و اعلان جهاد از مسجد برمی خاست. برنامه های علمی و اسلامی از قبیل فقه و اصول و علوم دیگر اسلامی و برنامه های اخلاقی و تربیتی اقتصادی، اجتماعی نیز در مساجد برای مسلمانان گفته می شد.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله به ابوذر می فرماید : ای اباذر! هر نشستی در مسجد بیهوده است مگر برای سه چیز : نماز خواندن، به یاد خدا مشغول بودن، پرسش و پاسخ علمی و شنیدن مواعظ و نصایح(۱).

در مورد حسینیه هم باید گفت بعد از مساجد، حسینیه ها هستند که پایگاه عزاداران حسینی و خانه امام حسین علیه السلام محسوب می شود. و در حال حاضر پایگاهی بزرگتر و مهمتر از مساجد و حسینیه ها وجود ندارد، چون این دو

۱- مکارم الأخلاق، ص ۴۶۸ .

مرکز عالی ترین پایگاه مبارزه با دشمنان اسلام است و در این دو مرکز اَهمّ احکام و اعتقادات به مردم درس داده می شود در حقیقت پایگاه قیامهای عاشورایی این مراکزند.

این دو مرکز مبدأ حرکت های مردم علیه طاغوت و دعوت به بسیج مردمی و نیروهای انسانی و کمک به محرومان و مستضعفان و پایگاه فرهنگی و تربیتی اسلام و پایگاه فقه و درس زندگی و اخلاق و تدریس قرآن و معارف اسلامی و بسیج است.

در مورد قداست مسجد و حسینیه مباحث فراوانی وجود دارد که در این مقال گنجایش آن نیست، فقط به عزیزان مسؤول هیأت های مذهبی یادآوری می شود که بسیار پسندیده است حرکت هیأت ها از این دو مرکز باشد، و سفارش شود که افراد، باوضو وارد این مراکز شوند.

در مورد مساجد امام جعفر صادق علیه السلام می فرماید : بر شما باد به رفتن مساجد، زیرا مساجد خانه های خدا زمین اند، هر که پاکیزه وارد آنها شود خداوند او را از گناهانش پاک گرداند و در زمره زائران خود قلمدادش کند(۱).

ص:۴۰

۱- امالی الصدوق، ص ۲۹۳، ح ۸، مجلس ۵۷ .

توجه به جوانان و نوجوانان

از مهم ترین سرمایه های هر کشور نیروی انسانی آن است و مهمترین نیروی انسانی هر کشوری را می توان نسل جوان آن جامعه دانست چون قدرت و نیروی جوانی است که می تواند بر مشکلات زندگی پیروز شود و راههای سخت و ناهموار را به آسانی بپیماید. اگر مزارع سرسبز و منابع زیرزمینی از اعماق زمین بیرون می آید و اگر ساختمان های زیبا آسمانها را می شکافد و ارتفاع می یابد و اگر شهرها آباد می شود و مرزهای کشورها از هجوم بیگانگان حفظ می شود ؛ همه و همه از آثار و فعالیت های گران قدر نسل جوان است.

دنیای امروز جوانان را مورد توجه خاص قرار داده، دین مقدّس اسلام نیز در چهارده قرن پیش ضمن برنامه های جامع، روح بخش و سعادت آفرین خود به نسل جوان توجه خاصی داشته است. رهبران دین، جوانی را یکی از نعمت های گران قدر خداوند و سرمایه بزرگ سعادت در زندگی بشر دانسته اند که با عبارت های گوناگون به مسلمانان یادآور شده اند، رسول خدا صلی الله علیه و آله به

ابوذر می فرماید : پنج چیز را پیش از آن که از دست بدهی قدر بدان. یکی از آن موارد جوانی است که پیش از رسیدن پیری باید آن را قدر بدانی(۱). علی علیه السلام نیز می فرماید : دو چیز است که اندازه و قیمت آن را نمی شناسند مگر کسی که آن دو را از دست داده باشد، یکی جوانی و دیگری تندرستی(۲).

مسؤولان هیأت های مذهبی به مسائل جوانان و نوجوانان باید توجه نمایند و آنچه را می توانند برای آنها انجام داده و در بقیه موارد هم آنها را راهنمایی کنند.

از جمله، آموزش برنامه های دینی و پرورشی، صفات ایمانی و اخلاقی در بین آنها، توجّه به عواطف مذهبی آنان، استفاده از عزیزان جوان در کارهای مهم. و برخورد صحیح با لغزشهای آنها. این موارد از کارهای مهمّی است که مسؤولان هیأت های مذهبی می توانند انجام دهند توجه خاص به ازدواج جوانان و فراهم آوردن زمینه مناسب برای ازدواج آنها، که سفارش زیادی از ائمه معصومین علیهم السلام بدان شده است. چنان که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود : هر کس در امر ازدواج دو مسلمان وساطت نماید تا ازدواج نمایند، خداوند در آخرت پاداش بزرگی به او

۱- امالی الطوسی، ج ۲، ص ۱۳۹، مجلس ۱۹ .
۲- شرح غررالحکم، ج ۴، ص ۱۸۳، ح ۵۷۶۴ .

خواهد داد(۱). و یا امام صادق علیه السلام فرمود : خداوند نظر

لطف می کند، به کسی که امکانات ازدواج مرد بی زن یا زن بی شوهری را فراهم آورد(۲).

ص:۴۳

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۷، ح ۵ .

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۷، ح ۴ .

تداوم فعالیت های دینی

از دیگر مواردی که وظیفه مسؤولان هیأت های مذهبی می باشد این که فعالیت های دینی مخصوص به ایّام عاشورا و مانند آن محدود نباشد بلکه در ایّام فاطمیّه و شهادت معصومین دیگر نیز ادامه داشته باشد. بلکه نه تنها در ایّام عزاداری بلکه در ایّام اعیاد و جشن ها نیز شرکت فعّالانه داشته باشند و جوانان و نوجوانان را به این فعالیت ها جذب کنند. بردن جوانان به نماز عید فطر و قربان، شرکت در مراسم میلاد ائمه معصومین علیهم السلام کمک به مستضعفان هیأت ها، و اهل محل، شرکت در مراسم عید غدیر که از مهم ترین اعیاد اسلامی است و مانند آن نیز در برنامه های آنان جایی داشته باشد. و امید که به مناسبت، ایّامی چون عید غدیر، و عمل به سنّت «عقد اخوّت»، روابط صمیمانه تری میان شرکت کنندگان در مراسم فراهم آید.

ص:۴۴

نظم و انضباط در عزاداری

برای تمـام افراد جـامعه به ویژه عزاداران حسـینی و جوانان عزیز هیأتی رعایت نظم و انضبـاط در تمام مراحل سوگواری امری، نیکو و پسـندیده است. اهمّیت نظم را از کلام امام علی علیه السـلامبفهمیم که وقتی ابن مُلجم به او ضـربتی می زند در وصیّت خود به امام حسن و امام حسین

علیهماالسـلامفرمود : اُوصـیکُما وَ جَمیعَ وَلَدی وَ اَهْلی وَ مَنْ بَلَغَهُ کِتابی بِتَقْوَی اللّه ِ وَ نَظْمِ اَمْرِکُمْ(۱). شما و همه فرزندان و اهل بیتم و هر که را نوشته ام به او رسد، به تقوای خدا و نظم داشتن در کارتان سفارش می کنم.

در روایت دیگری از علی علیه السـلام می خوانیم که آن حضـرت در وصف قرآن فرمود : بدانید که در آن علم آینده و سخن از گذشته و دوای درد شما و باعث نظم و ساماندهی میان شماست(۲).

یکی از اطرافیان امام خمینی رضی الله عنه می گوید : گاهی

اوقات که شاگردها نامرتّب یا دیر و زود به درس می آمدند

۱- نهج البلاغه، نامه ۴۷ .

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۵۸ .

و در امور زنـدگی بی نظم بودند، امام رنج می بردند و کراراً به مناسـبت هایی این نکته را به شاگردان گوشـزد می کردند که در دنیا کسانی توانستند به جایی برسند که در زندگی دارای نظم و انضباط بوده اند(1).

۱- پرتو خورشید، ص ۱۳ .

پاکیزگی، نشانه ایمان

ضروری به نظر می رسد بهداشت و نظافت فردی و اجتماعی در هیأت ها مورد توجه قرار گیرد. امروز با پیشرفتهای علوم تجربی و دستگاه های گوناگون اهمّیت و مسأله نظافت بهداشت به خوبی روشن شده است. اسلام نیز سفارش زیادی دارد و شعار مهم آن النِّظافَهُ مِنَ الْاءیمانِ(۱) می باشد. همین دستورها موجب شده مسلمانان به دستورات اسلام پایبند باشند. اسلام توصیه می کند که مسلمانان هنگام ورود به مسجد که محل اجتماع مردم است آراسته ترین لباس های خود را بپوشند، عطر بزنند، از خوردن پیاز و سیر و سبزیهای بدبو خودداری کنند. پیش از بیرون آمدن از خانه و منزل خود را منظّم نموده، موها را شانه بزنند و برای اطمینان از وضع لباس و صورت خود از آینه استفاده کنند.

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله مسلمانان را به رعایت بهداشت و پاکیزگی فرمان می داد و آنان را به انجام آن تشویق

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۱۹ .

می کرد، در یکی از گفته های رسول خدا صلی الله علیه و آله که به صورت شعار زنده و زیبایی درآمده است این جمله به چشم می خورد : النِّظافَهُ مِنَ الْاءیمانِ وَ الْاءیمانُ وَ صاحِبُهُ فِی الْجَنَّهِ(۱) پاکیزگی از ایمان است و ایمان و دارنده آن در

بهشت اند. امیرمؤمنان، علی علیه السلام می فرماید : الطُّهْرُ

نِصْفُ الْاءیمانِ(۲) پاکیزگی و نظافت نیمی از ایمان است. بعضی از واجبات مستقیماً با پاکیزگی مردم مربوط می شود و مسلمانان آن را به عنوان یک عبادت بدون کمترین اهمال و غفلت انجام می دهند مانند وضو که هر مسلمانی در شبانه روز چندین مرتبه برای ادای نماز آن را انجام می دهد. و یا غسل های واجب و مستحب که در ردیف وظایف مسلمانان است. امّا بعضی از دستورات جنبه ارشاد و راهنمایی فردی دارد مانند نظافت لباس، خانه، ظروف، بدن، دهان، و دندان و... پس مناسب است عزیزان شرکت کننده در هیأت ها نظافت را در تمام سطوح رعایت نمایند، نه تنها نظافت ظاهری بلکه نظافت باطنی که مهمتر است باید بدان توجه شود، جوانان عزیز و کسانی که در روز عاشورا و چهل و هشتم و ایام عزاداری دیگر در طول سال آن چنان به عشق و علاقه ائمه علیهم السلام جانفشانی می نمایند باید توجه به توبه هم نمایند که عمر

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۱۹ .

۲- دعائم الإسلام، ج ۱ ص ۱۰۰ .

کوتاه است و معلوم نیست چنین فرصتی پیش بیاید به خصوص که اگر کنار مضجع شریف علی بن موسی الرضا علیه السلام باشید پیمان ببندید که دیگر دنبال گناه نروید و توبه حقیقی نمایید که «اِنَّ اللّه ـ یُحِبُّ التَّوّابینَ»(1) خدا توبه کنندگان حقیقی را دوست دارد.

۱- بقره /۲۲۲ .

دستورالعملها

۱ – آستان قدس رضوی

همه ساله در آستانه ماه محرّم اطلاعیه هایی خطاب به کاروان ها و هیأت های مذهبی سراسر کشور برای برگزاری بهتر مراسم عزاداری صادر می شود که نمونه ای از آن تقدیم می شود(۱).

برگزاری عزاداری اهل بیت عصمت و طهارت، سنّت حسنه ای است که حافظ ارزش های الهی و نهضت خونین عاشورای حسینی در طول تاریخ است و باید به نحوی برگزار گردد که از هرگونه خرافه و تحریف مصون بماند. مشهدالرضا همه ساله میزبان هیأت های مذهبی و عزاداری است که از سراسر ایران برای زیارت و سوگواری به این بارگاه منوّر روی می آورند.

آستان قدس رضوی با الهام از رهنمودهای مقام معظم رهبری برای رفاه حال زائران و هیأت های مذهبی مقرّراتی را به شرح ذیل تنظیم نموده تا با همکاری عاشقان سرور

ص:۵۰

۱– ماهنامه حرم، سال دهم، شماره ۶۷، ص ۴۳ .

شهیدان حضرت اباعبداللّه الحسین علیه السلام به نحو شایسته برگزار گردد.

۱ - عزاداری باید در نهایت خلوص و سادگی و دور از هر گونه تشریفات زاید انجام گیرد.

۲ - از آوردن هر گونه بسته، ساک، وسایل فیلم برداری و عکّاسی به داخل اماکن متبرّکه اکیداً خودداری فرمایید.

۳ - استفاده از دستگاههای صوتی، طبل، دهل، سنج، شیپور و لوازم مشابه که موجب سلب آسایش زائران می گردد ممنوع می باشد.

۴ - از شبیه سازی غیر واقعی که احیاناً موجب هتک حرمت شعائر مذهبی خواهد بود در اطراف فلکه حرم مطهر و صحنها اجتناب فرمایید.

۵ - با عنایت به فرمایش مقام معظّم رهبری که فرمودند : این جانب از کسی که تظاهر به قمه زنی کند قلباً راضی نیستم قمه زنی، زنجیرزنی با زنجیرهای تیغ دار که باعث خون آلود شدن خود و اماکن متبرکه می شود ممنوع خواهد بود.

۶ - از هر گونه اعمال که مورد تأیید شریعت اسلام نباشد و یا موجب بدبینی به مقدّسات گردد مانند صورت به زمین کشیدن، سینه خیز و چهاردست و پا رفتن ممانعت به عمل خواهد آمد.

۷ - شایسته است با فرارسیدن اوقات نماز واجب،

ص:۵۱

هیأت های مذهبی اقامه نماز را که یادآور شکوه نماز حسینی در ظهر عاشورا است بر هر کار، حتی عزاداری مقدّم بدارند.

۲ – وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز طیّ اطلاعیه ای از نیروی انتظامی خواسته است تا مقررات ذیل را اجرا و متخلّفان را به مقامات قضایی معرفی نماید(۱).

با عنایت به فرارسیدن ماه محرّم که ماه سوگواری و بزرگداشت حماسه حسینی است و مردم مسلمان و شیفتگان خاندان عصمت و طهارت در اقصی نقاط کشور به انجام مراسم عزاداری می پردازند ذکر این نکته را لازم می داند که اخیراً استفاده از آلات موسیقی در دسته های عزاداری حضرت اباعبداللّه الحسین علیه السلام باب شده است و عده ای ناآگاه با سوء استفاده از احساسات مذهبی مردم، نسبت به استفاده از آلات موسیقی از قبیل «ملودیکا» و «اُرگ» و «سینتی سایزر» و نواختن آهنگهایی که هیچ گونه تناسبی با شؤون مجالس عزاداری ندارد اقدام کرده اند که بر حسب مورد تذکراتی داده شده است ولی از آنجا که هرگونه اقدام به اجرای موسیقی صحنه ای،

۱- روزنامه کیهان، سه شنبه ۲۴ خرداد ۱۳۷۳، شماره: ۱۵۰۸۲ .

نیازمند کسب مجوّز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می باشد بدین وسیله اعلام می نماید:

استفاده از وسایل موسیقی از قبیل «ملودیکا» و «اُرگ» و «سینتی سایزر» در مجالس عزاداری و نواختن آهنگ هایی که هیچ گونه تناسبی با این گونه مجالس ندارد بر اساس آیین نامه نظارت بر اجرای برنامه های موسیقی و نحوه صدور مجوّز اجرا ممنوع می باشد.

ص:۵۳

خاتمه

یـادآور می شود از آن جـائی که قیام و نهضت عاشورای حسـینی فقط یک خاطره نیست بلکه بیان حادثه ای است که در ابعاد بی شـمار است و جهان اسـلام از هر یک از آثار و قیام عاشورا درسی را فراگرفته و برای سعادت خویش استفاده نموده، با این که قرنها از انقلاب کربلا می گذرد هنوز نام مقدس امام حسین علیه السلام بر سر زبانهاست و عظمت و پندآموزی این نهضت الهی جایگاه خود را بازیافته، و می بینیم که با فرارسیدن ایام محرم و صـفر تمامی کشورهای اسـلامی غرق در عزا می شوند و هیأت های عزادار در کوچه و خیابان عزاداری می نمایند. بنابراین بر تمام مسـلمین جهان و عزاداران به ویژه مسؤولین هیأت ها لازم اسـت همـانطور که به مسایـل سیاسـی و اجتمـاعی و مـذهبی هیـأت هـا تـوجه دارنـد، در برگزاری مراسم عزاداری حفظ شؤونـات را بنماینـد و از بـدعتها و خرافـات جلـوگیری به عمـل آورنـد و گرایش عزاداری را بیشـتر متـوجه اصول و ارزشـهای اسلامی قرار دهند تا الگو برای هیأت های مذهبی دیگر باشند.

ص:۵۴

منابع و مآخذ

۱ – قرآن کریم

۲ – الاحتجاج : طبرسی، أحمد بن علی بن أبی طالب، از علمای قرن ششم، چاپخانه سعید، مشهد مقدّس، ۱۴۰۳ ه .

۳ – اقبال الأعمال : سیّد بن طاووس، علی بن موسی بن جعفر، متوفّای ۶۶۴ ه ، انتشارات اسلامیّه، تهران، ۱۳۹۰ ه .

۴ – امالی الصدوق : صدوق، محمّد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، م ۳۸۱ ه ، معروف به شیخ صدوق، چاپخانه حیدری، تهران.

۵ – امالی الطوسی : طوسی، محمد بن حسن، م ۴۶۰ ه ، معروف به شیخ طوسی، چاپخانه نعمان، نجف اشرف، ۱۳۸۴ ه .

۶ – امیرکبیر «یا قهرمان مبارزه با استعمار» : رفسنجانی، علی اکبر، دفتر انتشارات اسلامی، وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۶۳ ش.

۷ – بحارالأنوار : مجلسی، محمّد باقر، م ۱۱۱۱ ه ، مؤسّسه الوفاء، بیروت، لبنان، چاپ سوم، ۱۴۰۳ ، دوره ۱۱۰ جلدی.

۸ – پرتو خورشید : ترشیزی، غلامرضا، ناشر : تبلیغات و انتشارات بسیج منطقه مقاومت خراسان، چاپ دوم ۱۳۷۸ ش.

ص:۵۵

۹ – ثواب الأعمال : شیخ صدوق، چاپخانه حیدری، تهران.

۱۰ – الخرائج و الجرائح : راوندی، قطب الدین سعید بن هبه اللّه، م ۵۷۳ ه ، تحقیق : مؤسّسه امام مهدی علیه السلام قم ۱۴۰۹ .

۱۱ – دعائم الاسلام : مغربی، نعمان بن محمّد بن منصور، م ۳۶۳ ه ، دارالمعارف، قاهره، مصر ۱۳۸۳ ه .

۱۲ – دعوات الراوندی : راوندی، قطب الدین، تحقیق : مدرسه امام مهدی علیه السلام ، قم ۱۴۰۷ ه .

۱۳ – ره توشه راهیان نور : تدوین : معاونت آموزش دفتر تبلیغات اسلامی، قم، ویژه محرم ۱۴۱۹ و ۱۴۲۱ .

۱۴ – سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار : قمی، شیخ عبّاس، م ۱۳۵۹ ه ، تحقیق : علی اکبر الهی خراسانی، مشهد مقدّس، بنیاد پژوهشهای اسلامی ۱۴۱۶ ه .

۱۵ – صحیفه نور : مجموعه رهنمودهای امام خمینی رضی الله عنه مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۶۱ ش.

۱۶ – عاشورا «کتاب عاشورا» : بیانات رهبر معظّم انقلاب اسلامی حضرت آیت اللّه خامنه ای و استفتاءات آیات عظام پیرامون عزاداری عاشورا، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، محرّم ۱۴۱۵ ه .

۱۷ – فصلنامه هنر : فتاوای علمای سلف درباره عزاداری و شبیه خوانی، پائیز ۱۳۶۲ ش، شماره ۴ .

۱۸ – قرب الإسناد : حمیری، عبداللّه بن جعفر، از اعلام قرن ۳ ه ، تحقیق : مؤسّسه آل البیت علیهم السلام، قم، چاپ اوّل، ۱۴۱۳ ه .

۱۹ – کامل الزیارات : جعفر بن محمّد بن قولویه، م ۳۶۷ ه ،

ص:۵۶

چاپخانه مرتضویه، نجف اشرف، ۱۳۵۶ ه .

۲۰ – المحجّه البیضاء : کاشانی، مولی محسن، محمّد بن مرتضی، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۸۳ ه .

۲۱ – مستدرک الوسائل : نوری، میرزا حسین، م ۱۳۲۰، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، قم، ۱۴۰۷ ه .

۲۲ – مصباح الشریعه : منسوب به امام صادق علیه السلام ضمیمه کتاب جامع الأخبار، چاپ سنگی.

۲۳ – مفاتیح الجنان : قمی، شیخ عبّاس.

۲۴ – مقتل الحسین علیه السلام : خوارزمی، موفّق بن احمد، م ۵۶۸ ه ، تحقیق : محمّد سماوی، چاپخانه مصر، ۱۴۱۸ ه .

۲۵ – مکارم الأخلاق : طبرسی، حسن بن فضل، از اعلام قرن ۶ هجری، انتشارات مؤسسه اعلمی، بیروت، ۱۳۹۲ ه .

۲۶ – مناقب آل ابی طالب : ابن شهر آشوب، م ۵۸۸ ، دارالأضواء، بیروت لبنان، چاپ دوم، ۱۴۱۲ ه ، دوره ۵ جلدی.

۲۷ – من لا یحضره الفقیه : شیخ صدوق، انتشارات جامعه مدرّسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۴ ه ، چاپ سوم.

۲۸ – نهج البلاغه : مجموعه کلمات امیرالمؤمنین علیه السلام تألیف و جمع آوری : شریف رضی، م ۴۰۶ ه . تحقیق صبحی صالح، دارالکتاب اللبنانی، بیروت ۱۳۸۷ ه .

۲۹ – وسائل الشیعه : عاملی، محمد بن الحسن الحرّ، م ۱۱۰۴ ه ، دار احیاءالتراث العربی، بیروت ۱۳۹۱ ه ، دوره ۲۰ جلدی.

ص:۵۷

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹